

finierit Deus Judæis diem sabbati, id non naturalis juris, sed legis tantum cæremonialis fuisse. Potuit ergo Ecclesia, quæ in nova lege minime obligatur ad leges Judæorum cæremoniales, mutare illum diem et determinare alium ad divinum cultum; idque magnis de causis facit. Primo, ne cum Judæis celebrando sabbatum videretur judaizare; secundo, quia ingentia beneficia die illa mundo exhibita: creatus mundus, resurrexit Christus, missas Spiritus sanctus, abrogata lex vetus et promulgata nova; tertio, quia sabbatum celebratum fuit partim in memoriam beneficii præteriti; creationis mundi videlicet, partim ad significandum aliquid futurum. Figurabat autem tria futura beneficia, ad quæ revocantur omnia alia. Primo, quietem Christi in sepulcro; ut enim Deus sabbato quievit ab opere redemptionis, ut apostolus observat ad Heb. IV. et hoc sensu allegorico; secundo, sensu tropologico quietem mentis humanæ a servilibus peccatorum operibus. Judæi enim dum sabbato vacabant, monstrabant venturum tempus gratiæ, quo liberati homines a servitute peccati, quiete spirituali fruenterentur, ut exponit S. Augustinus, tract. XXX. in Joan. Tertio, sensu anagogico figurabat quietem sanctarum animarum, quam post mortem in sinu Abrahæ expectabant, ut docet S. Augustin. ep. CXIX. Jam vero propter has easdem causas decuit ut sabbatum in lege nova mutaretur in dominicam. Quantum enim ad memoriam præteritorum, dies dominica longe præcellit sabbatum; nam refert nobis memoriam natalis Christi (siquidem die dominica natum ostendunt calculi mathematicorum) et resurrectionis ejusdem, necnon adventus Spiritus sancti, quo die nata est quodammodo Ecclesia. Representat etiam memoriam creationis mundi non minus quam sabbatum, quia illo die cepit mundus fieri et factus est quoad principales sui partes. Quoad futurorum significationem, cessare debuit sabbatum, quia omnia impleta sunt, quæ per illud figurabantur; etenim Christus jam in sepulcro quievit, et quies animarum in Deo jam agitur: quies vero animarum in sinu Abrahæ jam est mutata in gloriam et beatitudinem, quæ per dominicam melius representatur quam per sabbatum. Et ideo S. August. ep. cit. ait sabbatum recte datum Hebræis, qui post mortem ibant ad solam quietem; Christianis vero datam esse diem dominicam, quia jam revelata est gloria resurrectionis Christo, et quod præcessit in capite, etiam corpus totum expectat.

Has ob causas Ecclesia magno semper in honore habuit diem dominicam et quatuor insigni-

vit prerogativis. Primo, Christiani conveniebant in Ecclesiam ad lectionem, concionem, sacrificium, communionem, ut ex Justino patet apol. II. Secundo, vacabant ab operibus servilibus, ut patet ex Hieron. ep. ad Eustochium de virginit. et Gregor. I. XI. epist. III. Tertio, non jejunabant, ut patet ex Tertul. de corona militis et aliis. Quarto, non flectebant genua, sed stantes precabantur, de quo extat. canon XX. Nicæni Concilii, et Tertull. lib. cit.

Imprimis vero summo in honore semper habitata fuit dominica resurrectionis, seu hodierna dies, quam S. Gregorius appellavit, *Festum festorum et regem dierum*, apud Gretser. I. de festis. Ad ejus honorem imperatores reos libertate donarunt. Anno Christi 385. Valentinus, Valens et Gratianus Augusti sanxerunt, et ad Lampadium urbis præfectum ita rescripserunt: *Ob diem paschæ, quem intimo corde celebramus omnibus, quos reatus astringit, carcer inclusit, claustra dissolvimus. Ubi primum dies paschalis extiterit, nullum teneat carcer inclusum, omnia vincula solvantur.* Extat hoc rescriptum, l. VIII. de indulg. crim. C. Theodos. Eadem indulgentiam reis eodem festo dedit in oriente Theodosius imperator, ut testatur S. Chrysost. orat. de Flaviano episc.

Hic accedit divina attestatio, quæ sanctæ hujus diei violatores graviter punivit. In vita S. Mauriti Andegavensium episcopi (qui fuit discipulus S. Martini) 5. septemb. narrat de quodam, cui nomen erat Belgicus. Hic die paschæ mandaverat servis ut segetes mundarent, replicant illi esse diem paschæ, ipse urget et invitos cogit; sed cum illi segetes sarrire tentarent, mox Belgicus oculorum cæcitate percussus clamavit ut cessarent: cum autem tres annos in ea cæcitate permansisset, tandem tangens S. Mauriti pertranseuntis vestes, sanatus est. In vita S. Bertini narratur ipsa nocte resurrectionis tres servos ex S. Mauriti mart. monasterio piscationi vacasse, atque cepisse quidem piscium copiam, sed duos ex ipsis manuum et pedum officio privatos, toto corpore contritos e navi exire non potuisse; tertium vero et claudum et surdum effectum, qui tantum scipionum opera in nocte resurrectionis visitans monasterium Sancti Bertini, eumque cum lacrymis invocans, per ejus merita sanitati restitutus est. Ergo, auditores, quando hodiernum festum tanti semper æstimatum est in Ecclesia catholica, superest, ut nos quoque debita cum reverentia illud suscipiamus, eoque cultu et pietate qua primi Christiani solebant, ferias istas transigamus, quo tandem aliquando cœleste illud pascha cum Christo manducemus in regno ejus.

CONCIO VIII.

DOCUMENTA.

- I. Ratio serviendi Deo. — II. Conversandi in templo. — III. Firmiter in Deo sperandum. — IV. Hæreticorum imposturæ. — V. Ratio parandi nos ad s. communionem. — VI. Effigies beatitudinis.

THEMA.

Ecce locus ubi posuerunt eum. Marci XVI.

Notis, auditores, Salvatore nostrum comparasse corpus suum templo Salomonis, Joan. II. *Solvite templum hoc, et in tribus diebus excitabo illud*, dicebat de templo corporis sui, et quidem sapientissime. Nam primo, uti primum illud templum extructum a Salomone, destructum est a Chaldæis, reparatum a Zorobabele; ita corpus Christi enectum est a Judæis, restauratum ab ipso Christo. Secundo, reparatio templi Salomonici magna festinatione peracta est, urgentibus opus levitis, ut habetur I. Esdr. III. corpus etiam Christi Domini tertio die vix inchoato restitutum et ab inferis excitatum est. Tertio, de secundo illo templo scribit Aggæus, cap. II. *Magna erit gloria domus istius novissimæ plusquam primæ.* Templum etiam corporis Christi redivivi longe fuit augustius, quam fuerit prius, utpote gloriosum et immortale. Denique, ubi templum illud secundum consummatum fuit, ingens Hebræorum clamor et vociferatio præ gaudio audita fuit, ita ut clamantium voces intelligi non possent: nos etiam hoc die, quo instauratum est corpus Christi, jure merito lætamur et vociferamur alleluia, tametsi vocem hanc peregrinam aliqui non intelligunt. Cæterum ut cum fructu gaudere hodie possimus mente revolvamus, quæ circa hujus templi reparationem contigisse narratur in evangelio, sepulcrum aspiciamus, quo nos remittit angelus dicens: *Ecce locus, ubi posuerunt eum.*

I. Ecce locus, ubi discimus modum serviendi Domino Deo, et quidem in mulieribus pergentibus ad sepulcrum. Primo enim summo mane, imo de nocte surrexerunt, et emerunt aromata ut venientes ungerent Jesum, ieruntque ad sepulcrum diluculo, ante solis ortum. Docent ergo non usque ad multam lucem stertere, sed solis ortum prævenire surgendo, quemadmodum et Christus ipse surrexit ante solis ortum; præterea primam diei actionem Deo ejusque cultui, orationi vel meditationi consecrare. Pretiosum unguentum est oratio et meditatio, quod de nocte paramus, cum noctu subinde nos colligimus, quid mane meditaturi vel boni acturi simus. Ha-

buit hoc solemne David, qui Psal. LXII. ait: *In matutinis meditabor in te, quia fuisti adjutor meus.* Eundem psalmum incipit: *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo: sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea!* q. d. cum primum lucem aspicio corporalibus oculis, aperio pariter oculos mentis ad te lucem spiritualem et ita vigilo ad quærendum, et desidero te velut cibum et potum animo et corpore. Mundi et gulæ mendacia quamprimum mane evigilant, haustum selectioris vini postulans ob sitim ex præcedente crapula, atque ita summo mane rursus se proluunt: hæc illorum oratio et meditatio matutina est, sed non similis Davidicæ: *Sitivit in te anima mea*, inquit, necnon *et caro mea*. Idem quam solet tempeste surgere, prodit Ps. LVI. cum dicit: *Excursam diluculo*: alii legunt: *Excursam auroram*, quasi ægre ferret moram surgentis auroræ, qua se orationi deberet. Pretiosum etiam unguentum esse missæ sacrificium mane præsertim cum devotione quotidie auditum, quod vocamus a majoribus nostris sedulo frequentari solitum, et in eum finem magnis piorum impensis fundatum. Eo instigat nos exemplum Job, qui sanctificabat filios suos, *consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis*, Job. I. Non tanti constat sacrificium nostrum, quanti sacrificia Judæorum, ovis, capra, vitulus, bos; non tanti, quanti unguenta et aromata mulierum: occur ergo tardamus sacrificare nos, et ungere Dominum nostrum?

Secundo, Magdalena adjunxit sibi socias, mulieres devotas; et cum iis velut signifera perrexit ad sepulcrum. Ita boni fideles nituntur ad Christum, hoc est, ad fidem, ad Dei cultum, ad templum adducere secum alios quoque, præsertim cognatos suos, et familiares suos. Quod egregie præstitit S. Bernardus, qui ubi se religioni devovit, studuit mox ad idem propositum pertrahere fratres suos, aliosque propinquos et notos, idque felici prorsus successu, ut habetur lib. I. vitæ ejus, c. III. Omne agens prius et fortius agit in res sibi vicinas et cognatas, quam in remotas et dispares, ita ad suos quisque propinquos, domesticos et subditos attendere debet, ut Christo eos lucraretur, ne alioquin juxta apostoli sententiam sit *infideli deterior*, I. Tim. V.

Tertio, rigide observabant sabbatum; cum enim transisset sabbatum, emerunt primum aromata non ipso sabbato; sed, ut ait S. Luc. *Sabbato siluerunt* (id est, quieverunt ab opere) *secundum mandatum*. Opus pium erat parare Christo unguenta, nec multi laboris: ne tamen propterea officinæ aromatarum recludi deberent, indeque aliqui scandalizarentur, maluerunt in

sabbato supersedere hoc opere. Dicit igitur, ut festivis diebus clausæ sint officinæ mercatorum, ne facile aperiantur exigua de causa. Et si parare unguenta Christo visum est mulieribus sabbato adversum, quid erit in eodem parare luxum vestium ad despiciendas animas? Parare computationes ad inebriandos et sepeliendos alios? Parare aleas? Instruere choreas, etc.

Quarto, liberales quoque fuerunt ad erogandum pro honore Christi. Non erat illis stasis, unctum fuisse Christum a Nicodemo centum libris; voluerunt et ipsæ ungere. Nemo ergo indignetur, quod ad cultum rei divinæ et decorem templorum magnæ quandoque impensæ fiant, cum totum Christo fiat, qui omnia rependere potest, quod experti nostri majores, qui tot fundatis episcopatibus, monasteriis, templis, etc. nihilo pauperiores facti sunt. Nemo dicat: Quid opus dare pauperi, cui alius jam dedit? etc.

II. Ecce locus, ubi cernimus rationem conversandi in templo per easdem feminas ad sepulcrum commorantes. Primo enim, ad conspectum angeli sedentis in sepulcro timuerunt; unde ad ipsas angelus: *Nolite expavescere*. Ita par est in templo cum timore et reverentia conversari ob præsentiam non angelorum tantum, sed etiam ac maxime ipsius regis angelorum Christi; cujus est domus illa. Hinc forsantem templum Salomonis in formam leonis extractum fuit, ut voluit doctores apud Vilalpand. tom II. ideoque *Ariel*, id est, *leo Dei* dictum, ut sciremus instar leonis in templis suis pavendum esse. Certe sepulcrum Domini et templum supra id extractum hætenus Turcæ velut leo fuit, dum id ipse nunquam demoliri ausus est, ne Deo pœnas daret, licet hoc Christianis sæpius comminatus fuerit. Cæterum timori confidentia jungenda; idcirco enim angelus ait: *Nolite expavescere*. Quia Deus in templo malis et impenitentibus est instar leonis: bonis vero et pœnitentibus instar agni. Secundo, *Jesum* quæerunt *Nazarenum*, ut angelus testatur, mentem earum perspicuus. Ita nullo alio fine in templa est eundum, nisi ut quæeratur Jesus. Non quæeratur pecunia, non respectus hominum, non præeminentia, non inanis gloria: salus quærenda est, quam dat et significat Jesus. Alioquin nobis dici posset: *Quid quæritis viventem cum mortuis?* Quid vitam et salutem vestram in rebus fluxis et perituris? Tertio, *Declinarunt vultum in terram*, ut scribit Lucas. Pari modo in templis commorandum cum verecundia. Quam etiam docebant angeli visi Isa. VI. qui in templo coram Dei solio constituti duabus alis velabant facies suas, et duabus pedes suos. Facies, quod tantum divinitatis jubar

irretorto oculo aspicere non possent: pedes præ verecundia, ne quis aspiceret imperfectionem eorum. Quod si ita angeli: quomodo nos mortales et peccatores? Sane hac de causa veteres orabant obtecto capite et facie; et hinc usus amictus, quo sacerdos sacrificaturus caput suum velat. Ad terram ergo vultum declinamus, cum nostram vilitatem coram Deo expendimus ad instar Abrahami dicentis: *Loquar ad Dominum, cum sim cinis et pulvis*, Gen. XVIII. et illius publicani, qui in templo stans a longe non audebat attollere faciem suam, Luc. XVIII. Quarto, silentium observarunt, nihil enim locutæ leguntur apud sepulcrum. Qua re docent et in templo audiendum potius angelum, id est, sacerdotem, quia pronæ ad loquendum sunt. Verum in hoc venerando loco noverunt domare linguam: quomodo etiam anseres silvestres animal sane streperum, ubi Caucasum montem prætervolant, metu aquilarum sciunt servare silentium, sumpto in rostrum lapillo. Ergo ut alibi garrire liceat, non licet tamen in templo, ubi morantur angeli et observant garrulos. Quod si propter angelos voluit apostolus velatas esse in templo mulieres, I. Cor. XI. quanto magis tacitas? Quinto, manserunt apud sepulcrum donec abire jussæ sunt ab angelo dicente: *Ite, dicite discipulis, etc.* Ita etiam decet perseverare ad rem divinam, donec dicat sacerdos: *Ite Missa est*; hoc est: ite, plebs dimissa est: sed de his alibi ex instituto dicendum.

III. Ecce locus, ubi erigimur ad spem et confidentiam in Deo collocandam. Primo enim, feminæ matutino in crepusculo pergunt ad sepulcrum, non habita ratione satellitum, qui id custodiebant; nec lapidis sepulchralis, cui revolvens minime pares erant. Conferebant quidem inter se de hac difficultate dicentes: *Quis revolvat nobis lapidem?* Non tamen idcirco regressæ sunt quasi despondentes animum; sed constantes perrexerunt, in Deo confidentes, ut cui non defutura esset ratio et medium ad sepulcrum reserandum. Itaque factum Dei providentia ut lapis ab angelo removeretur et custodes angeli conspectu territi diffugerent. Nimirum ubi humanum deficit auxilium, ibi adest divinum, modo in Deum confidamus. Testis Judæorum disertissimus Philo, qui cum aliis Judæis apud C. Caligulam Cæsarem accusatus ab Appione, quod Cæsari divinos honores non tribueret, ejectus ex aula, sociis Judæis respondit: « Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius, quia necesse est adesse divinum, ubi humanum cessat auxilium. » Testis est Eusebius, lib. II. hist. cap. V.

Hac spe in Deum obfirmatus S. Joannes, qui

eo quod mire coleret silentium, Silentarius est dictus, cum relicto episcopatu in monasterium clanculum sese recepisset, et in disciplinam S. Sabæ tradidisset; atque Alamundarus cum suis Sarracenis Palæstinam, ejusque monasteria vastaret, et multa hominum millia in servitutem adduceret, cæteris fugientibus, solus Joannes in monasterio remansit, ponens altissimum refugium suum. Urserunt eum monachi, ut et ipse fuga sibi consulere; quibus ille: *Si Deus*, inquit, *mei curam non gerit, ut quid vivo?* Nec eum spes, aut Deus fefellit. Misit enim illico ingentem et horribilem leonem, qui Joannem custodiret die et nocte, eumque semper comitaretur, a Sarraceno insidiis et injuriis tutaretur. Ita refert oculatus testis Cyrillus, in ejus vita.

At vero ignavos et pusillanimes terret sæpe lapis cordi eorum impositus, ne ad Deum conzertantur, velut difficultas pœnitentiæ, amor illecebrarum, timor perseverantiæ, spes longioris vitæ, caro et sanguis, societas amicorum, respectus hominum, ignorantia, etc. Hi lapides premunt multos, ne expedire se a sepulcro hæreseos, aut aliorum scelorum queant: similes exploratoribus illis, qui Palæstinam inexpugnabilem fingeant, quasi meros gigantes, et muros usque ad cælum pertingentes haberet devoraretque incolas suos, Num. XIII. Sed pudefiunt isti ab hodiernis mulieribus, quæ objectas sibi difficultates contempserunt, ideoque divinitus adjunctæ sunt.

Secundo, Magdalena peccatrix fuerat, ei tamen præ cæteris et feminis et viris apparuisse Christus scribitur, Marci XVI. Deinde Petrus ante triduum, graviter offenderat abnegando Dominum suum, et tamen hoc posthabito mulieres ad Petrum in specie ablegantur, ut denuntient ei magistri anastasin; apparet etiam Dominus separatim et soli. Quis ergo in posterum desperet de Dei misericordia pœnitentibus impertienda, vel de efficacia pœnitentiæ, quando hæc duæ errantes oviculæ in humeros pastoris tam amanter impositæ, hæc duo fracta crura tam firmiter sanata, hi duo Æthiopes tam feliciter abluti et dealbati, hi duo perduelles in tantam Dei gratiam recepti sunt?

IV. Ecce locus, ubi deprehendimus hæreticorum imposturas. In primis enim argumentantur Calvinistæ Christum non resurrexisse clauso e sepulcro, sed indignisse angeli opera, qui revolveret lapidem ab ostio monumenti, ne cogantur fateri duo corpora posse esse in uno loco, et unum in duobus, uti est Christus in eucharistia. Sed insaniunt miseri, quia *revolvit angelus lapidem, non ut Domino præberet aditum, sed*

ut Dominum jam resurrexisse monstraret, inquit D. Chrysologus, serm. LXXV. idemque sentiunt omnes alii ss. patres. *Quemadmodum enim natus est, servatis integris claustris virginis, ita quoque resurrexit servatis integris monumenti signaculis*, ait Euthymius, Matth. XXVIII. Angelus idcirco solum lapidem revolvit, ut ipsum sepulcrum testaretur resurrexisse Dominum; ad hoc enim utitur ejus testimonio: *Ecce locus, ubi posuerunt eum*. Et stultum est cogitare Christum potuisse resurgere, et non potuisse lapidem penetrare. Longe vero stultius non potuisse propriis viribus lapidem amovere, si tamen amovendus esset, indignisse ope angeli, quia angelus Christo fortior esset.

Deinde occurrunt Lutherani conanturque ostendere mulieribus congruere munus concionandi non secus ac viris, quod concessit sane Lutherus, et hinc probare conatur Egidus Hunnius, in postilla sua super hac dom. siquidem mulieres mittuntur ad apostolos ut annuntient eis Christum redivivum. Verum et hi cæcutiunt. Non enim audiunt mulieres: *Ite et prædicare evangelium hoc, sed, Ite dicite discipulis et Petro*. Aliud est prædicare, aliud dicere cuiquam aliquid. Nec mittuntur feminæ promiscue ad omnes, sed ad apostolos, futuros concionatores, quibus concionari feminas minime decebat. Actor. c. XVIII. legimus ab artifice nomine Aquila et uxore ejus Priscilla instructum Apollo, prædicatorem cæteroqui eloquentem et eruditum, in baptisate tantum errantem (utebatur enim Joannis, non Christi baptisate) non legimus tamen sive ab Aquila sive ab uxore ejus assumptum esse concionandi officium. Denique jugulantur Ubiquistæ ab angelo dicente: *Surrexit, non est hic*. Fingunt illi communicationem idiomatum inter utramque Christi naturam, ut quod uni competit, etiam alteri competat. Quoniam igitur divinitas Christi ubique est, volunt etiam ubique esse ejus humanitatem. At contradicit angelus: *Surrexit, non est hic*; secundum humanam scilicet naturam, secundum quam surrexerat nec erat amplius in sepulcro. Mentiantur ergo Ubiquistæ. Communicatio idiomatum locum habet in persona Christi, non in naturis ejus.

V. Ecce locus, ubi discimus modum præparandi nos ad dignam communionem. Docent hoc mulieres, quæ primo, summo mane surgunt et præparant unguenta. Hæc paramus nos cum elicimus contritionem de peccatis nostris eaque lacrymis diluimus. Fit autem hoc unguentum ex consideratione gravitatis et multitudinis peccatorum nostrorum, majestatis divinæ quam offendimus, utilitatis et ingratiitudinis nostræ, qui

offendimus. Hæc tria ingredientia in mortario cordis contusa et lacrymis commixta, præclarum unguentum constituunt.

Secundo, disquirunt inter se, quis revoluturus esset lapidem? Facimus id nos, cum eligimus confessarium doctum et discretum, qui revolvere possit lapidem, hoc est, grave peccatorum onus a dorso nostro, salutari sua instructione, prudentia, absolutione, et congrua pœnitentiæ impositione. Non est hæc inutilis quæstio: Quis eligendus confessarius, qui revolvat lapidem? Pius simul et peritus ad hoc adhibendus.

Tertio, introspeciant in sepulcrum, imo et ingrediuntur. Nobis etiam in confessione inspicendum et perscrutandum est cor nostrum, an perfecte se exonerarit ab operibus mortuis: num forte in eo sint adhuc reliquiæ peccatorum vel affectus erga illa, an sincerum emendationis propositum. Non simus contenti examine conscientie a confessario adhibito, sed ingrediatur unusquisque in seipsum et rimetur viscera sua.

Quarto, exeuntes fugiunt de monumento, ut testatur Marcus, cum timore et gaudio magno, ut Matthæus: pari modo nos regressi de confessione fugiamus de sepulcro vitiorum et pristina nostra conversatione mala, juxta id Sapientis: *Quasi a facie cobri fuge peccata*, Eccl. XXI. Gaude te evasisse laqueos diaboli, sed interim etiam time tibi attende, ne in eosdem recidas.

Quinto, pergunt ad apostolos et cum illis abeunt in Galilæam ad videndum Jesum. Et nos peracta confessione, si Christum in s. communionem cernere et tangere volumus, in domum cordis nostri ad bonas cogitationes recipere nos debemus et transmigrare (hoc enim sonat Galilæa) a vitiis ad virtutes, eas imprimis, quæ in s. communionem exercendæ sunt, fidei, amoris divini, humilitatis, reverentiæ, fiduciæ, famis spiritualis, etc. deinde ad novam vitæ conversationem; atque ita demum pascha rite celebremus. Pascha enim transitum significat fuitque Christo transitus a morte ad vitam eamque immortalem. Unde S. Ambrosius, in sermone de paschate ait: « Moneo ut rite pascha celebretis, id est, transitum faciatis. Quicumque mali hanc festivitatem celebratis, transite de vitiis ad virtutes. » Et D. Bernardus, ser. I. de resurrectione: « Christus quia transit in novitatem vitæ, nos quoque invitat ad transitum, vocat in Galilæam. » Ubi etiam ait eos privare hunc diem nomine suo, qui hoc tempore ad peccata redeunt. Transitus ergo sit non reditus, pascha Christianorum et quidem ad vitam perennem.

VI. Ecce locus, ubi cernimus effigiem beatitudinis, quam expectamus in die resurrectionis

universalis. Eam vero exhibet angelus, qui primo, apparuit juvenili specie, quia omnes resurgemus *in mensura ætatis plenitudinis Christi*, ut ait apostolus ad Eph. IV. adeoque in juvenutis flore. Secundo, fulgureo erat aspectu quia beatorum corpora splendebunt instar solis. Tertio, vestibus indutus erat albis ad instar nivis, quæ significant gloriam et beatitudinem animæ, juxta id Apoc. VI. *Data sunt illis singulæ stolæ albæ*. Eadem promissæ vincenti Apoc. III. Quarto, sedit super lapidem, quia in cælo constans et perpetua quies, necnon regalis dignitas in beatis. Quinto, a dextris, quia nihil in cælo sinistrum aut adversum, omnia dextra, secunda et felicia. Sed de his alibi satis.

Superest nunc, ut quæramus nobis locum quoque in cælo, ubi in templo gloriæ cernamus Deum et Dominum nostrum, eumque cum angelis et beatis perpetuo laudemus

CONCIO IX.

MYSTERIA.

I. Cur veniunt ungere Jesum. — II. Quænam illæ mulieres. — III. Quo tempore venerunt. — IV. Quis revolvit lapidem? Angelus. — V. Quis juvenis sedens in dextra? 1. Juvenis. 2. Fulsit. 3. Coopertus stola. 4. Sedit. 5. A dextris. — VI. Quibus primo annuntiata Christi resurrectio? Feminis. — VII. An et quando Deiparæ Christus apparuit? Ante omnes. — VIII. Cur mulieres ad discipulos mittuntur. — IX. Cur in specie nuntiatur Petro. — X. Cur in Galilæam ablegantur discipuli.

THEMA.

Quis revolvit nobis lapidem ab ostio monumenti?
Mar. XVI.

Quod mulieres de sepulcro Christi dicunt, hoc vos, auditores, dicere potestis de Christi evangelio: *Quis revolvit nobis lapidem ab ostio monumenti?* Etenim evangelium et tota S. Scriptura quoddam Christi sepulcrum est, in quo reperitur Christus, sed obscurum et profundum clausumque grandi lapide: ita ut magnum illud Ecclesiæ lumen August. lib. XII. conf. c. XV. exclamet: *Mira profunditas eloquiorum tuorum, Deus meus, mira profunditas!* Et S. Ambros. ep. XLIV. ad Constant. *Mare est in se Scriptura divina, habens in se sensus profundos, altitudinem prophetiarum æigmatum.* Et hinc eunuchus ille Æthiops legens Isaiam reperit quidem locum, in quo latebat Christus, quasi in sepulcro, descriptus a propheta: sed absque viæ duce et interprete mi-

nime ingredi potuit: *Quomodo possum, inquit (intelligere) si non aliquis ostenderit mihi?* Græce: *Si non aliquis dux viæ mihi fuerit.* Itaque ignorabat eum, quem in libro nesciens venerabatur. Venit Philippus, ostendit ei Jesum, qui clausus latebat in littera, etc. *ut intelligeres, te in Scripturis sanctis sine prævio et monstrante semitam non posse ingredi.* Ita S. Hier. in epist. CIII. ad Paulinum. Ergo littera Scripturæ lapis ille magnus est, sub quo clausus latet spiritus sacri evangelii: et nisi is revolvatur ab aliquo qui viribus intellectus pollet, non video, auditores, quomodo vos ingredi in Scripturæ abdita possitis et salutem reperire. Quare Dei præsidio nix conabor amovere lapidem ab hodierno evangelio, et latentem sub littera spiritum vobis commonstrare.

I. Cur venerunt ungere Jesum mulieres? Nonne sciebant eum a Joseph et Nicodemo jam prius unctum fuisse? Resp. probabilius esse sciuisse eas hoc, rursus tamen ungere voluisse Dominum. Primo, ut amoris suo satisfacerent ejusque magnitudinem aliis testatam facerent. Amor enim nunquam dicit: *Sufficit*; nec contentus est aliorum obsequio, quamdiu manus ipse non admovit. Hinc qui vere amant, non satis habent, si pauperes et miseros ab aliis adjutos putent: ipsi quoque juvare, et in propria persona volunt. Secundo, ut Hebræorum consuetudini, qua charorum cadavera solebant sæpius perungi, (uti Jacob patriarchæ per dies quadraginta, Gen. L.) se accommodarent. Ea vero consuetudo ab Ægyptiis fluxit ad Judæos, qua intendebant dilectorum corpora e putredine servare, saltem ad memorabile tempus. Unde arguit in his mulieribus imperfectionem fidei, siquidem Christus tertia die surrecturus, nulli corruptioni obnoxius erat, adeoque non indigni tali unctione. Duravit etiam hic mos adhuc in primitiva Ecclesia, ut scribit D. Dionys. c. VII. eccl. hierar. p. II. et III. tum ut ea unctione honorarentur sanctorum corpora velut Spiritus s. organa, tum ut indicaretur perfecisse eos pugnam suam, ad quam in baptismo uncti erant, tum ut nos defunctos ungamus piis suffragiis, precum et eleemosynarum.

II. Quæ et quot mulieres ad sepulcrum abierunt? Resp. Matthæus recenset duas tantum, Magdalenam et alteram Mariam matrem Jacobi minoris, quam cap. XXVII. junxerat Magdalenæ. Marcus addit Salomen matrem Joannis evangelistæ. Lucas addit Joannam (uxorem Chusæ procuratoris Herodis) Luc. VIII. et alias quæ cum eis erant. Plures ergo quam tres, imo quam quatuor erant. Deipara non interfuit, quia certo credidit filium tertio die resurrecturum,

adeoque nullis indigere unguentis. Sane si sepulcrum adisset, eam præ cæteris evangelistæ commemorassent, ut opinor, non tamen asseverent, quia [sunt etiam qui sepulcro adfuisse putent.

III. Quo tempore venerunt ad sepulcrum? Resp. Marcus scribere, *una*, id est, *prima sabbatorum*, quæ est dies dominica: *valde mane orto jam sole*: Luc. *valde diluculo*: Matthæum vero *vespere sabbati, quæ lucescit in prima sabbati*. Sed qui hæc consentiunt? Respon. quod Matthæus scribit, *vespere*, seu ut sonat Græca vox sero, sumendum pro toto serotino et obscuro tempore sabbati, quod extendit se usque ad diluculum primæ sabbati seu dominicæ diei. Nocturno ergo tempore egressæ videntur et diluculo seu paulo ante solis ortum ad sepulcrum pervenisse. Quod vero Marcus scribit, *orto jam sole*, intelligendum non de ipso corpore solari quasi horizontem jam supergressum fuerit, sed de solari lumine quod jam emicabat in diluculo supra horizontem.

IV. Quis revolvit lapidem ab ostio monumenti? Respondet Matthæus: *Angelus enim Domini descendit de cælo, et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum*. Missus ad hoc de cælo angelus primo, quia lapis erat valde ponderosus, qui unius et alterius hominis viribus removeri non poterat. Secundo, ut cælestis ille opulator ostenderet pacem inter cælum et terram, angelos et homines esse jam compositam, foreque deinceps majora et suaviora inter eos commercia, quam ante Christi passionem fuerint. Tertio, ut homines ad Christi resuscitati et glorificati conspectum præpararet: idcirco facies ejus radiabat instar fulguris, vestis instar nivis, ut totum claritatis, subtilitatis, agilitatis et immortalitatis in Christo et beatis aliis demonstraret. Quid enim fulgure radiantius? Quid penetrantius? Quid agilius? Quid fortius? Ad hæc super lapidem sedit, ut ostenderet Christum deinceps ab omni passione liberum, perpetua et stabili in quiete victurum.

Porro revolvit angelus lapidem; non ut Christo resurgenti viam aperiret, sed ut vacui sepulcri et vestium ostensione Christi resurrectionem jam factam comprobaret. Clauso enim sepulcro non poterant ea tam aperte discipulis constare. Hinc angelus sepulcri testimonio utitur: *Venite et videte locum, ubi positus erat Dominus*.

V. Quis ille juvenis sedens in dextris, coopertus stola candida? Resp. esse eundem angelum, qui revolvit lapidem. Qui primo, appellatur juvenis, ut nos doceat omnia in cælo esse florida, virentia, sana, jucunda: deinde, omnes beatos